

Natura 2000 gebied 90 – Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder

CONCEPT GEBIEDENDOCUMENT

Kenschets

Natura 2000 Landschap:	Meren en Moerassen
Status:	Habitatrichtlijn + Vogelrichtlijn
Site code:	NL2003054 + NL9802058
Beschermde natuurmonument:	-
Beheerder:	Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, particulieren
Provincie:	Noord-Holland
Gemeente:	Wormerland, Zaanstad
Oppervlakte:	1.475 ha

Gebiedsbeschrijving

Het Wormer- en Jisperveld is een kenmerkend open laagveengebied met veel open water. Het is in zijn huidige vorm ontstaan door middeleeuwse ontginningen van het in het Holoceen gevormde veenpakket waarna in de petgaten verlanding onder invloed van brak water is opgetreden. Veel percelen zijn alleen over water bereikbaar, daarom worden de graslanden van oudsher extensief gebruikt.

Aan de randen van veel percelen hebben zich kraggen gevormd. In van het oppervlaktewater geïsoleerde jonge verlandingen stagneert neerslagwater. Waar de basenrijkdom hoog genoeg is komt trilveen voor. In verlandingen met een stratificeerd waterprofiel (vrij dikke neerslaglens op basenrijk grondwater) komt veenmosrietland voor. Daarnaast komen in de rietzomen langs open water enkele soorten van brakke milieus voor. Het brakke karakter van het gebied wordt langzaam minder, maar blijft aanwezig zolang er zout in de bodem zit. Op zure nutriëntarme delen met een dikke neerslaglens komt moerasheide voor.

Begrenzing

PM.

Natura 2000 database

Habitattypen

Code	Habitatype
H4010	Vochtige heiden
H6430	Ruigten en zomen
H7140	Overgangs-en trilvenen

Habitatrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
H1134	Bittervoorn
H1149	Kleine modderkruiper
H1163	Rivierdonderpad
H1318	Meervleermuis
H1340	Noordse woelmuis

Vogelrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
A021	Roerdomp - b
A050	Smient - n
A056	Slobeend - n
A151	Kemphaan - b
A156	Grutto - n

Voorstel voor het toevoegen aan de database:

A295 Rietzanger – b ⁶

Voorstel voor het verwijderen uit de database:

H1145 Grote modderkruiper
A034 Lepelaar – n ²¹
A160 Wulp – n ²¹

Kernopgaven

- 4.08 **Evenwichtig systeem:** Nastreven van een meer evenwichtig systeem (waterkwaliteit, waterkwantiteit en hydromorfologie): waterplantengemeenschap (voor kranswierwateren H3140 en meren met krabbenscheer en fonteinkruiden H3150), zwarte stern A197, platte schijfhoren H4056 en vissen zoals o.a. bittervoorn H1134, grote modderkruiper H1145, kleine modderkruiper H1149, en insecten, zoals gevlekte witsnuitlibel H1042 en gestreepte waterroofkever H1082.
- 4.09 **Compleetheid in ruimte en tijd:** Alle successiestadia laagveenverlanding in ruimte en tijd vertegenwoordigd: overgangs- en trilvenen (*trilvenen* en *veenmosrietlanden*) H7140_A en H7140_B met onder meer grote vuurvliinder H1060, groenknolorchis H1903 en vochtige heiden (laagveengebied) H4010_B, blauwgraslanden H6410, galigaanmoerassen *H7210 en hoogveenbossen *H91D0, in samenhang met gemeenschappen van open water.
- 4.11 **Plas-dras situaties:** Plas-dras situaties voor smienten A050 en broedvogels zoals porseleinhoen A119 en kemphaan A151, kwartelkoning A122 en noordse woelmuis *H1340.

Instandhoudingsdoelen

Algemene doelen

Behoud bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

Behoud bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Habitattypen**H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix***

Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit vochtige heiden, *laagveengebied* (subtype B).

Toelichting Het gaat hier om het habitatype vochtige heiden, *laagveengebied* (subtype B) (moerasheide), dat in de laagveenverlanding geldt als eindstadium. Door natuurlijke successie en door omzetting van grasland is uitbreiding van de oppervlakte op kleine schaal mogelijk.

H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit ruigten en zomen, *harig wilgenroosje* (subtype B).

Toelichting De brakke variant van ruigten en zomen, *harig wilgenroosje* (subtype B) is in dit gebied het meest belangrijk, maar ook bedreigd door verzoeting van het oppervlaktewater. Het betreft hier de vorm met heemst en echt lepelblad, al of niet vergezeld door moerasmelkdistel.

H7140 Overgangs- en trilveen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit overgangs- en trilvenen, *veenmosrietlanden* (subtype B).

Toelichting In het gebied komt de brakke variant van overgangs- en trilvenen, *veenmosrietlanden* (subtype B) voor die ontstaat door verlanding met ruwe bies.

Soorten**H1134 Bittervoorn**

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het gebied ligt binnen het hoofdverspreidingsgebied van de soort en is daarom van relatief groot belang voor de bittervoorn.

H1149 Kleine modderkruiper

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De kleine modderkruiper verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding. De soort komt in Nederland algemeen en wijd verspreid voor.

H1163 Rivierdonderpad

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De rivierdonderpad komt in kleine aantallen langs oevers van brede sloten en plassen voor.

H1318 Meervleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het gebied fungeert als foeragegebied van meervleermuizen. In de nabijheid van het gebied zijn kolonies aanwezig.

H1340 *Noordse woelmuis

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het gebied is van bijzonder belang voor de noordse woelmuis die landelijk gezien in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert. De soort komt hier over een groot deel van het (potentieel) geschikte leefgebied voor en heeft in de vorm van rietlanden en eilandsituaties een uitstekend leefgebied.

Broedvogels**A021 Roerdomp**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting De roerdomp is van oudsher broedvogel van rietmoerassen in de Zaanstreek. De Zaanse populatie kende een dieptepunt in de 80-er jaren; ook in het Wormer- en Jisperveld ontbrak zij in die periode. Vanaf begin 90-er jaren is het echter weer een geregelde broedvogel in langzaam toenemend aantal. Maximaal werden 14 paren geteld (2003). Daarmee is de Zaanstreek weer een zeer belangrijk broedgebied geworden voor deze, landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkerende, broedvogelsoort. Ondanks deze landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet ten doel gesteld door de zeer recente sterke toename. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Zaanstreek ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A151 Kemphaan

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 25 paren.

Toelichting De kemphaan is van oudsher een zeer karakteristieke broedvogel van de Nederlandse laagveengraslanden en gaat al vanaf de 50-er jaren sterk achteruit. Deze achteruitgang lijkt nog niet te zijn gestopt. In dit deelgebied broedden begin 70-er jaren nog een kleine 100 paren, in 1980 28 paren en 1993-98 gemiddeld 25 paren. In de periode 1999-2003 bedroeg het gemiddeld aantal paren 11. In 2002 bedroeg het aantal paren nog slechts 10. Aangezien de landelijke populatie in 2002 tot 105 was gedaald broedde in dat jaar bijna 10% van de Nederlandse populatie in het Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd. Het gebied kan voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie gaan leveren.

A295 Rietzanger

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 480 paren.

Toelichting De Zaanstreek is één van de kerngebieden voor de rietzanger in Nederland. Het Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder is daarvan een zeer belangrijk onderdeel. Een inventarisatie in 1980 leverde 230 paren op; een niveau dat ook halverwege de 90-er jaren werd bereikt (maximaal 260 in 1995). In de jaren daarna trad een duidelijke toename op. In 2000 en 2001 werden respectievelijk 487 en 478 paren vastgesteld. Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

Niet-broedvogels

A050 Smient

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5.800 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen smienten zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als slaappleaats en als foerageergebied. Aantallen zijn toegenomen, weliswaar met een fluctuerend patroon. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de slobeend o.a. een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoont een lichte positieve tendens, maar door fluctuaties is die niet significant. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A156 Grutto

Doel	Behoud omvang en kwaliteit.
Toelichting	Het gebied heeft voor de grutto o.a. een functie als slaapplaats. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende omdat de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding vooral betrekking heeft op gebieden buiten het Natura 2000 netwerk.

Synopsis

<i>Habitattypen</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling oppervlakte</i>	<i>Doelstelling kwaliteit</i>
H4010_B Vochtige heiden (<i>laagveengebied</i>)	-	+	>	=
H6430_B Ruigten en zomen (<i>harig wilgenroosje</i>)	-	+	=	=
H7140_B Overgangs- en trilvenen (<i>veenmosrietlanden</i>)	-	++	=	=

<i>Soorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
H1134 Bittervoorn	-	+	=	=
H1149 Kleine modderkruiper	+	-	=	=
H1163 Rivierdonderpad	-	+	=	=
H1318 Meervleermuis	-	+	=	=
H1340 Noordse woelmuis	--	++	=	=

<i>Broedvogelsoorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
A021 Roerdomp	--	+	=	=
A151 Kempphaan	--	+	>	>
A295 Rietzanger	-	+	=	=

<i>Niet-broedvogelsoorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
A050 Smient	+	-	=	=
A056 Slobeend	+	-	=	=
A156 Grutto	--	S-	=	=

⁶ Herstel van een technische fout in database 2004.

²¹ Aantal thans lager dan ongeveer 0.1% van biogeografische populatie.